

Y
K
Y

kitap-lık

YIL:24

191

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ MAYIS - HAZİRAN 2017 • 15 TL • ISSN 1300-0586

Bugünün Yazarları
Hasan Ali Toptaş

*Nil Sakman, Mesut Varlık, Yalçın Armağan,
Sevengül Sönmez, Bülent Usta*

**Elliler Modernizmi ve
Özgürleşme**

Aykut Köksal

Greimas Yüz Yaşında

Mehmet Rifat

Söyleşi Akif Kurtuluş

Şiir Gültekin Emre,
Hüseyin Ferhad, Metin Celâl,
Mehmet Yaşın, Betül Tarıman,
Mehmet Can Doğan,
Kadir Aydemir, Hasan Tahsin Çatak,
Hüseyin Serhat Arıkan

Öykü Zehra Tırıl, Gürgeç
Korkmazel, Eylem Ata Güleç,
Ömer Arslan

Yazı Ayşe Sarısayın,
Asuman Susam, Ahmet Sait Akçay,
Necmi Sönmez, Ahmet Arpad,
Hasan Öztürk, Betül Mutlu,
Seval Şahin

Lawrence'ın Külleri

Mahir Öztaş

**Cahit Zarifoğlu'nun
Ben Sana Mecburum
Mektubu**

Yusuf Çağlar

Nurullah Ataç'ın İki Hikâyesi

Necati Tonga

SARDANAPAL Abdülhak Hamit'in (Tarhan) oyunu (1917) ★ Sardanapal adındaki Asur kralı otuz bir yıl boyunca zalimce bir yönetim sergiler. Ona karşı Medya emiri Arkabes ve Babil valisi Belis bir ihtilal hazırlığına girerler. Arbakes ile Bilis, otuz bir yıl zorba bir yönetim sergileyen Sardanapal'den kurtulmayı bir "vatan" meselesi olarak görürler. Çünkü ülkenin vatanperverleri, âlimleri, askerleri zulüm görmekten bıkmışlardır. Onlar için ne vatana ne de millete faydası olan "belâ-yı vatan" diye nitelendirdikleri Sardanapal, vatanın kurtuluşu için ortadan kaldırılmalıdır. Aynı şekilde Belis'in torunu Akın Darakes de bu hazırlıkların içindedir. Bu sırada Sardanapal'in kızı Yudes ile Akın Darakes birbirlerini severler. Abdülbaal ise Yudes'e âşık bir başka isimdir. Sardanapal, ihtilalden kurtulmak için kızı Yudes'i ihtilalcilerden biri olan Abdülbaal ile evlendirmek ister. Ama Yudes'in gönlü Akın Darakes'tedir. Akın Darakes ise vatani ile aşkı arasında kalır, ancak vatanını tercih ederek Yudes'ten vazgeçer. İhtilal üç yıl sürer ve sonunda yangın ve yıkım Sardanapal'in sarayına kadar gelir. Sardanapal çaresizlik içinde deliye dönünce sarayda yer alan herkesi ve her şeyi ateşe verir. Ateşe verdiklerinin arasında kendisi ve kızı Yudes de vardır. Ancak Akın Darakes, Yudes'i yanmak üzereyken saraydan kurtarır. Daha önce "vatan vazifesi" uğruna Yudes'i reddeden Akın'ı bu sefer Yudes reddeder ve kendisini Abdülbaal'e teslim eder. Fakat bu sefer de Abdülbaal Yudes'i istemez. Yudes bu durumda bir uçurumdan atlayarak intihar eder. Yudes'in naaşı ile bir mağaraya sığınan Akın Darakes, ateşler içerisinde kalır ve o orada can verir. Bütün bu olaylardan sonra Abdülbaal de hançeriyle intihar eder (İlk baskı Asar-ı Müfide Kütüphanesi 1335, Dergâh Yayınları (Eşber ile birlikte) 2000).

HANENE AY DOĞACAK Şebnem İşigüzel'in hikâye kitabı (1993) ★ 9 hikâye. *Sevgili*

Bayan Arvadak (1) kadavralar üzerine çalışan bir doktorun ağzından anlatılmış. Bu ilk hikâyede, kadavralarla cinsel ilişkiye giren morg görevlileri ile ilgili pek çok kısa öykü var. Doktorun ağzından Bayan Arvadak'a yazılmış olan bu kısa öyküde, anlatıcı öncelikle Bayan Arvadak'ın doktorun yeni sekreteri olacağı yanıtmasını yapıyor. Daha sonra bu kadının hayat hikâyesi anlatılıyor. Öykünün sonuna gelindiğinde aslında Bayan Arvadak'ın da laboratuvara gelen bir kadavra olduğu anlaşılır. *Tabut* (2) aynada yüzünü seyreden bir kadını anlatan bir cümleyle açılır. Kadın sevdiği erkeği kaybeden birinin yüz ifadesinin nasıl olacağını düşünmektedir. Daha sonra siyasi bir sürgün olan sevgilisiyle Almanya'da yaşayan kadın, anlatıcı olur. Kadının sevgilisi ölmüştür ve onun tabutuyla birlikte ülkesine dönecektir. Bu sırada dayısı tarafından taciz edildiği çocukluğunu düşünür. Sevgilisinin cenazesini almaya gittiği hastanede baygınlık geçirir. Ülkesine döndüğünde ise tabut kurşunlanacaktır. Bu sahneden sonra anlatıcı tekrar ayna karşısındaki kadın olur ve sevgilisinin tabutu kurşunlanan kadını düşünür. *Suya Yazılan Mektuplar* (3) 9 mektup şeklinde kurgulanmıştır. Başlangıçta bir kadın tarafından ayrıldığı sevgilisine yazılmış görünen mektupların daha sonra bir annenin cinsel ilişki yaşadığı oğluna yazdığı anlaşılır. Anne bir sahil kasabasında yaşamaktadır ve ressam olan oğlu onunla konuşmamaktadır. Kadın eşcinsel bir erkekle evlidir fakat bunu umursamaz. Öykünün sonunda kadın alkolik olur ve mektuplar giderek kısalır. Son mektuptan sonra anlatıcı kadının oğlu olur ve annesinin kasaba hakkında tarif ettiği her şeyin yalan olduğu ortaya çıkar. *Bir Öğleden Sonra* (4) *Binbir Gece Masalları*'ndan bir epigrafla açılır. Epigrafta iki kardeş arasındaki ilişki anlatılmaktadır. Hikâye ise baba-kız arasındaki cinsel ilişkiyi anlatır. Kız 17 yaşından beri babasıyla ilişki yaşamaktadır. Annesi bu durumu öğrenince evden ayrılmak

zorunda kalmıştır. Fakat ensest ilişki anneden gizli bir şekilde devam etmektedir. Öykünün anlatıcısı genç kız kendini her şeyi siyah beyaz gören bir köpek gibi tasvir eder. Daha sonra babıyla gizli buluşma yerleri olan otel odasında birlikte olur. *Benimle Ölür Müsün?* (5) intihar hakkında bir monologla açılır. Anlatıcı-kahraman daha sonra ölümle yüzleşme anlarını bir bir sıralar. Gençken bir kızla ilişki yaşamıştır ve kız ona birlikte intihar etmeyi teklif etmiştir. Anlatıcı kıza aşık olsa da bu teklifi kabul etmez ve kız ölür. Daha sonra otobüs şoförü olan anlatıcı yolcuların ölümle ilişkisi hakkında hikâyeler anlatır. Öykünün sonunda hepsini kurtarmak için otobüsü uçuruma sürer. *Hanene Ay Doğacak* (6) ev içinin tasviriyle başlar. Evin genç kızı yatmaktadır ve başı ağrır. Aslında kız ölmüştür, yine de ev halkını anlatmaya devam eder. Evde anne, baba, babaanne, erkek kardeş ve bir çocuğu olan abla yaşamaktadır. Erkek çocuk komünisttir ve duvarlara yazı yazar. Aile yoksul bir ailedir. Fakat anne elyazması değerli kitaplar okuması gereken ince ruhlu bir kişidir. Genç kız annesine başka bir yaşamın yakışacağını düşünür. Daha sonra babaannenin gençliğinde uğradığı baskıları düşünür, genç kız. Saçlarının kestirilmesine izin verilmemiştir. Odaya giren anne kızının öldüğünü fark eder. Adet olduğu üzere makasla üzerindeki keser, babaanne makasla saçlarını kısacık keser. *Şehir Beni Terk Etti*'de (7) anlatıcı-kahraman insanların doğduğu şehri terk etmemesi gerektiğini söyleyen arkadaşına seslenir. Kendisi de şehri terk etmeyi düşünmektedir. Öykü şehirle ve anlatıcının kendisini şehre bağlayan şeylerle hesaplaşmasını anlatır. Yazar parantez içlerinde okura seslenip dikkatli okuması gerektiğini söyler öyküyü. *Bir Filmin Son Sahnesi İçin Gerçek Yaşamdan Alıntılar* (8) altı alt başlıktan oluşur. Her bir başlık birer sahne şeklinde kurgulanmıştır. Cinayet işlemiş anlatıcı-kahraman yaşamını sorgulamaktadır bu sahnelerde. İlk

başlıkta kadınlara olan ilgisinden ve evlenemediğinden bahseder. İkinci başlıkta öldürdüğü kişinin karısıyla kardeşinin üzerine yürüdüğünü anlatır ve bir insanı öldürmüş olmasına şaşırır. Üçüncü başlıkta kendisine âşık olan bir eşcinselin aşkına karşılık verip onunla evlenmediğine pişman olur. Beşinci başlıkta kendisini asan bir arkadaşını hatırlar. Son başlıkta ise idam kararı verir ve bu kararı bir film sahnesiymiş gibi dışardan gözlemler. *Ayrıntılı Planlarımız Buraya Kadar*'da (9) iki hamile kadın bir doğumhanede sedye üzerinde kendi hayatları ve birbirleri hakkında düşünürler. Hikâyede iki kadın da anlatıcıdır ve sesler iç içe geçmiştir. İlk orta yaşlıdır, doğum vakti gecikmiştir ve bebeğinin ölmüş olmasından endişelenmektedir. Bebek sevdiği bir adamdandır, adamın siyasi bir sürgün olmasına rağmen doğurmaya karar vermiştir. Yan sedyede yatanın genç bir punkçı kız olduğunu düşünür. Oysa diğer kadın bir oyuncudur ve punkçı bir genç kız rolü oynamaktadır. Sevgilisi çocuğu istemez ama o hamileliğini mümkün olduğunca gizleyerek zor kapıldığı başrolü sürdürmek ister. Provalarda kanaması başlar ve çocuğu düşürür. Hikâyenin sonunda kadının bebeği ölü doğar. Odaya geri getirildiğinde yan sedyede yatan oyuncu kadının onun gençliği olduğu anlaşılır (İlk baskı Can Yayınları, 1993, Everest Yayınları, 2001, İletişim Yayınları, 2006).

MAĞARA ARKADAŞLARI Ayfer Tunç'un hikâye kitabı (1996) ★ 8 hikâye. Esere adını veren *Mağara Arkadaşları*'nda (1) Ayyıldız Apartmanı ve Ayyaş Yazar, Yedi Uyurlar" (Ashab-ı Kehf) anlatısını kendilerince yeniden yorumlamaya çalışırlar. Bir hikâye konusu arayan Ayyaş Yazar'ın sonunda bulduğunu düşündüğü ilgi çekici konuyu duyan Ayyıldız Apartmanı, zaman içerisinde Yedi Uyurlar'ın değerinin azaldığını düşündüğünden konuyu bir ölüp yeniden dirilme hikâyesine çevirir. Anlatıda yedi kişi

ve bir köpeğin (Kıtır) bulunması, apartmanın ise yedi kat ve bir bodrum katının olması hikâyeyi onun için ilgi odağı yapar. Her ikisi de planlarını gerçekleştirebilirlerse, apartman eski şaşaalı günlerine dönecek yazar ise aradığı o üne kavuşacaktır. Fakat sonuç öyle olmaz. Ayyaş Yazar metnini Ayyıldız Apartmanı'nın müdahalesi sonucunda kaybeder. Apartman ise kapıcıyı kullanarak kalkıştığı başarısız intihar girişimi sonucunda aslında içinde yaşayan insanları sevebileceğini anlar. *Ses Tutsağı*'nda (2) yalnız bir adamın, üst katında oturan kadının çıkardığı sesleri takip ederek onun hareketlerini yorumlamaya çalışır. Bir oyun olarak başlayan bu uğraş zaman içerisinde adamın yalnızlığını giderdiği için bir bağımlılığa döner. Sonunda kadının oğluyla birlikte intihar ettiğini düşünen adamın, önce intihar etmeye kalkışması, sonra da vazgeçip kadını ve çocuğu kurtarmaya gitmesiyle son yaklaşır. Adam üst kata çıkar, dış kapıyı kırar, tam yatak odasının kapısını kıracaktır ki karşısında kadını görür, hiçbir şey onun düşündüğü gibi değildir. *Cinnet Bahçesi*'nde (3) Müeyyet Eren'in, eşi Suna Eren'in katili olma ihtimalini vardır. Müeyyet hakkında ablasından, arkadaşından, patronundan vb. farklı ağzılardan cinayeti işlemiş olma ihtimali üzerine konuşulurken bahsedilir. Fakat bu konuşmalar bir sorgudan çok bir röportaja benzemektedir. Müeyyet, 50'li yaşlarındadır, ince ruhu insanlar tarafından katledilmiştir, eşi dâhil hiç kimse onu anlamamaktadır. *Gençlik Sabah Çiyidir* (4) yaşlı ve ölümü heyecanla bekleyen bir adamın sabah kalkıp dolaşmaya çıkmasıyla başlar. Dolaşırken yaşlı komşusuna rastlar ve onu, parasını eksik veren bir esnafa karşı savunur. Sonrasında eve kadar birlikte yürürler. Müteşekkik kalan kadın, gece yılbaşı diye adamı yemeğe davet eder. Adam daveti kabul eder ve böylece heyecanla beklediği ölüme ihanet eder. *Küçük Kıyu* (5) kalbinin üstünde bir yumruk hisseden gencin, arkadaşlarından ayrılıp bilmediği bir yere gitme

isteğiyle başlar. Giderken bir köye denk gelir ve orada kalmaya karar verir. Bir otele yerleşir. Orada otel sahibinin kızı Leyla'yı görüp etkilenir. Kahvede tanıştığı Orhan ve otelin patronu İbrahim ile akşam otelde yemek yerler ve herkes odasına çekilir. Odaya giren genç, orada Leyla'yı çırılçıplak görür ve birlikte olurlar. Ertesi gün kahveci ve Orhan'dan, Leyla'nın her gelen yabancıya karşı bunları yaptığını öğrenen genç, özel olmadığı düşüncesiyle oradan uzaklaşır. Diğerleri her ne kadar tekrar geleceğini ima etseler de o dönmez fakat Leyla'yı hiç unutmaz. *Siz ve Şakalarınız* (6) huzurevine yatmış olan emekli bir öğretmenin, hayatının bir dönemini renklendirmeye yetecek ve ölümünün ardından üzülmeye neden olacak olan Samim Bey'e yazdığı bir mektup gibidir. *Alafranga İhtiyar*'da (7) anlatıcı-kahraman Ulvi Efendi isimli bir ihtiyarı takip eder ve onunla tanışır. Zamanında kız arkadaşı olan Handan ile evlenen ve Ulvi Efendi ile de bir arkadaşlıkları olan anlatıcı kahraman Ulvi Efendi'yle nasıl tanıştıklarını anlatır. Sonrasında Ulvi Efendi'nin gerçek adının Hüseyin olduğunu ve onun zamanında Darülelhan'da hademelik yaptığı zamanlarda Batı müziğine merak saldıığını ve artık ondan kopamadığını öğrenir. Yaptıkları sohbette hayatının uzunca bir kısmını dinlemesinin ardından onunla arkadaş olurlar. *Ara Renkler Grubu*'nda (8) Behiç, Bektaş ve isimsiz bir anlatıcı-kahramanın üç küçük hikâyesi vardır. Behiç, pansiyonuna devlet tarafından el konulmuş bir adamdır. Orta yaşlıdır ve geçmişini hatırlayarak övünür. Oysa şimdi hiçbir işe yaramamaktadır ve durumu düzeltmesi de mümkün değildir. Artık yapayalnızdır ve tüm anıları pansiyonu ile birlikte yok olup gidecektir. Bektaş bir penye satıcısının nakliye işlerini yapar. Kendisini çok önemsiz görür. Bununla birlikte önemli hissetmek ister. Kartını okura teklif etmesi ve sizin için önemi yok ama benim için çok önemli demesi oldukça dikkat çekicidir. Sözlüsüyle evlenmek ve güzel

bir hayat kurmak ister. Hikâye boyunca bunları dinleriz ve sonunda sözlüsüyle evlendiklerini, büyük bir depremin ardından hepsinin öldüğünü öğreniriz. İsimsiz anlatıcı-kahramanın ise sevgilisi ölmüştür ve bir mektup şeklinde kaleme alınmıştır (İlk baskı Yapı ve Kredi Yayınları 1996, Can Yayınları, 2006).

OĞULLAR VE RENCİDE RUHLAR Alper Canıgüz'ün romanı (2004) ★ Roman, Alper Kamu adlı beş yaşında kendi kendine okumaz yazmayı sökmüş, Nietzsche ve Oğuz Atay okuyan, Şostakoviç dinleyen bir çocuğun komşuları Hicabi Amca'nın ölümünü araştırmasını anlatır. Alper Kamu, komşuları Hicabi Amca'yı evinde ölü olarak bulur. Mahallenin delisi Ertan da oradadır. Herkes Ertan'dan şüphelenir ancak Alper Kamu, bu işte bir bit yeniği olduğundan şüphelenmektedir. Sonunda araştırmalarına başlar. Hicabi Amca'nın oğullarını, komşuları Erkin ve Koray'ı, sevgililerini sorgular. Sonunda Alev Abla'dan Hicabi Amca'nın başkalarını sevişirken izleyip fotoğraflar çektiğini, Alev Abla ve Deli Ertan'ı da bunun için kullandığını öğrenir. Araştırmaları devam ettikçe Hicabi'nin benzer bir şeyi karısı ve eve getirip gözünü korkuttuğu delikanlılardan istediğini öğrenir. Bir taraftan da babasının Erzurum'a çıkan tayinini engellemeye çalışır. Karakolda onu sorgulayan komiser Onur Çalışkan ve savcı Metin Bilgin'e zaman zaman kendini kanıtlamak için sorular yöneltir, bildiklerini açıklamaktan bir haz duyar. Sonunda Hicabi'yi kimin öldürdüğünü ortaya çıkararak da o olur. ★ Kitapta Alper Kamu'nun "narkotik seyahat" adını verdiği bölümde yatağının altına girerek birçok düşünce silsilesini farklı anlatım tekniklerini üst üste bindirerek anlatması Türkçede eşine nadir bir bölümün yazılmasını sağlamıştır. ★ Kitapta Alper Canıgüz'ün *Tatlı Rüyalarda* (2000), *Gizli Ajans* (2008) ve *Cehennem Çiçeği*'nde (2013) de kullandığı sabit kahramanlar Amcabey, Tahta-

kafa ve Kız Tefrik de yer alır (İlk baskı İletişim Yayınları, 2004).

İTLAF Ozan Can Özübal'ın romanı (2012) ★ Kardeşi Oğuz'un oturdukları apartmandan düşerek sakat kalması, zihninde birtakım şeyleri tam yerine oturtamaması sebebiyle daha güvenli bir hayat için şehirden bir sahil kasabasına yerleşen ailenin önce babası onları terk eder. Ardında anne denize yüzmeye gider ve bir daha dönmez. Büyük bir ihtimalle boğulduğu düşünülmektedir. Ardından Toprak kardeşi Oğuz ile yalnız kalır. Bir süre sonra teyzeleri onlara yardıma gelir. Bu sahil kasabasında köpek itlaf ederek yaşamını kazanan Toprak bir gün öldürmek üzere olduğu köpeği kardeşinin yanına getirir. Oğuz bu köpeği çok sever. Fakat bir gün köpek yarı uyuşturularak bir çocuk tarafından kaçırlır. Toprak çocuğu yakalamaya çalışsa da başaramaz. Bu noktadan itibaren köpeği kaçıran Mahir'in anlatısı başlar. Mahir, köpeği köpek dövüşlerinin yapıldığı yere götürür. Kaçırdığı köpek yarışları düzenleyen kişinin köpeğini alt edince iki köpek ölüsüyle birlikte kendisi de bayıltılarak bir kamyonete bindirilir. Uyandığında leş kokusundan sürekli kusar. Yolculuk boyunca sürekli baygın haldedir. Bu arada Toprak, Oğuz'un üzüntüsünü görmemek için dağa çıkar ve bir süre orada kalmaya karar verir. Birkaç gün sonra bir kamyonet dikkatini çeker. Terk edilmiş kamyoneti açtığında iki köpek leşini ve çocuğu görür. Çocuğu oradan çıkarır, sonrasında çocuk olan biteni anlattığında köpeği kaçıran ile karşı karşıya olduğunu anlar. Onu iyileştirip doyurur. Ardından karanlık bir mekânda uyanan Mahir, dışarıda bir sürü köpek uluması duyar. Oğuz ise dışarıda bir kibrit çöpüyle ateşi yakmak için beklemektedir. ★ Metin, kitapta yer alan desenlerle bir arada anlatıyı oluşturmakta ayrıca anlatının hikâye kısmı gelene kadar fragmanlara yer verilmektedir (İlk baskı Raskol'un Baltası Yayınları, 2012).